

การปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์

หญ้าเป็นอาหารของสัตว์หลายชนิด โดยเฉพาะแต่ช้าง ม้า วัว ควาย แพะ แกะ ซึ่งเป็นสัตว์ใหญ่ สัตว์ตัวเล็กๆ เช่น กระต่าย หรือหนูบางชนิด ก็กินหญ้าเช่นเดียวกัน บางครั้งเด็ก ๆ อาจเคยเห็นแมวหรือสุนัขที่บ้านเลียยอดหญ้า พอกินไปได้สักครู่ มันก็อ้วกออกมา มีหญ้าออกมาด้วย หญ้าบางชนิดเป็นยาซึ่งแมวและสุนัขรู้จักดี เวลามันไม่สบายเล็ก ๆ น้อย ๆ มันก็หายากินเอง เพื่อรักษาตัว แต่ถ้ามันเป็นมาก ๆ มันดูแลตัวเองไม่ไหว คนก็ต้องช่วยพามันไปหาหมอ และรักษาจนกว่าจะหาย

นอกจากหญ้าจะช่วยคลุมดิน ทำให้เป็นสนามสวยงามแล้ว หญ้ายังเป็นยา และอาหาร สำหรับสัตว์ด้วย สัตว์พวกตัวโต ๆ ต้องการเนื้อที่กว้าง ๆ สำหรับกินหญ้า เพื่อมันจะได้เลือกกินหญ้าอ่อน ๆ ซึ่งคงจะอร่อย เหมือนเวลาเรารับประทานยอดผักกรอบ ๆ หวานปะแล่ม ๆ เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ จึงมักจะพาวัวควายของเขาไปกินหญ้ากลางแจ้ง สัตว์เหล่านั้นจะได้เลือกกินหญ้าได้ตามใจชอบ แต่บางครั้ง หญ้าที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติมีไม่พอ หรือที่มีอยู่ก็ให้คุณค่าอาหารแก่สัตว์เหล่านั้นได้ไม่มากนัก จึงมีผู้คิดหาวิธีปลูกหญ้า ทำทุ่งเลี้ยงสัตว์ เตรียมหญ้าอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ และมีจำนวนมาก เพียงพอกับฝูงสัตว์ที่เลี้ยงไว้

การปลูกหญ้าทำทุ่งเลี้ยงสัตว์ให้มีคุณภาพที่เอื้อประโยชน์แก่สัตว์ เป็นเรื่องที่ใช้ความรู้ ทั้งด้านพืชดิน ปุ๋ย รวมทั้งการเลี้ยง และดูแลสัตว์ด้วย พื้นที่ที่จะใช้ปลูก อาจทำได้ในพื้นที่ขนาดต่าง ๆ เช่น อาจปลูกแบบหญ้าสวนครัว ในพื้นที่ที่ว่าง สำหรับตัดให้สัตว์กิน หรือปลูกเป็นทุ่งใหญ่ สำหรับปล่อยสัตว์เข้าไปแทะเล็ม หรืออาจปลูกผสมผสานแซมในสวนไม้ผล เช่น มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ แล้วเลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไป ทำให้เกิดรายได้เสริมแก่ผู้เลี้ยงสัตว์ไปในตัว

หญ้าที่จะนำมาปลูก ก็จะต้องผ่านการคัดเลือก เพื่อให้ได้ พันธุ์ที่ดี และมีคุณภาพ เกษตรกรต้องศึกษา เพื่อคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม และยังต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการเตรียมดิน การปลูก รวมทั้งการดูแลให้ได้ผลผลิตที่ดีที่สุด เพื่อประโยชน์ของสัตว์เหล่านั้น

การเลือกพันธุ์หญ้า

ในการเลือกพันธุ์หญ้า เพื่อจะนำมาปลูกเป็นอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพนั้น มีเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

๑. เลือกพันธุ์หญ้าให้เหมาะกับสภาพพื้นที่ เช่น ในที่ดอน อาจใช้หญ้าต่าง ๆ ได้หลายพันธุ์ เช่น กินนี รูชี ชิกเนล ถั่วลาย หรือพันธุ์อื่น ๆ ที่สังเกตได้ว่า ขึ้นงามในที่ดอน

- ในพื้นที่ลุ่ม การระบายน้ำไม่ดี อาจใช้พันธุ์ปูลิแคตุลล์ หรือหญ้าขน

- ในที่เนินสูง อาจใช้หญ้าชิกเนล เซตาเรีย และกัวเตมาลา

- ในพื้นที่สวนไม้ผล ซึ่งมีร่มเงา แสงแดดน้อย เช่น สวนมะพร้าว อาจใช้หญ้า กรีนแพนิก กินนี ถั่วลาย และหญ้าชิกเนล

๒. เลือกพันธุ์ให้เหมาะกับวิธีการเลี้ยงสัตว์ เช่น การเลี้ยงโคกระบือแบบปล่อยทุ่ง ให้สัตว์ทะเล็มไปเรื่อย ๆ ควรใช้หญ้าที่ทนต่อการเหยียบย่ำทะเล็ม เช่น ชิกเนล รูซี กินนี และถั่วฮามาตา เป็นต้น ถ้าเลี้ยงโดยวิธีตัดหญ้าให้กิน แบบหญ้าสวนครัว ควรเลือกพันธุ์ที่มีลักษณะเป็นกอ ไม่เลื้อย เพื่อสะดวกแก่การตัดหรือเกี่ยวด้วยมือ เช่น หญ้าเนเปียร์ เสมิล และเซตาเรีย เป็นต้น

๓. เลือกพันธุ์หญ้าที่มีคุณค่าอาหารสูง พันธุ์หญ้าที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๑ และ ๒ ล้วนเป็นพันธุ์ที่ได้ผ่านการคัดเลือกแล้วว่า มีคุณภาพดี และให้คุณค่าอาหารสูง เพียงเลือกให้เหมาะกับพื้นที่ที่ต้องการปลูก และควรใช้พืชในกลุ่มถั่วปลูกปนด้วยเสมอ เพราะมีสารอาหารประเภทโปรตีนสูง

๔. เลือกพันธุ์หญ้าให้เหมาะกับการใช้ประโยชน์ ควรคำนึงว่า จะต้องการหญ้าไปทำอะไร เช่น ใช้ปลูกเพื่อการทะเล็ม หรือทำหญ้าหมัก หญ้าแห้ง ถ้าต้องการทำหญ้าหมัก ควรใช้ต้นข้าวโพด ข้าวฟ่าง หญ้าเนเปียร์ อย่างไรก็ตาม การทำหญ้าหมักอาจใช้หญ้าอื่น ๆ ก็ได้ แต่อาจต้องมีวิธีการทำเป็นพิเศษ เช่น เติมน้ำบางอย่างลงไปผสม

๕. เลือกพันธุ์หญ้าให้เหมาะกับชนิดสัตว์เลี้ยง เช่น การเลี้ยงโค กระบือ ควรเลือก พันธุ์ที่ทนต่อการเหยียบย่ำ เพราะโคกระบือทะเล็มและเหยียบย่ำทำลายทุ่งหญ้าอย่างรุนแรง ควรปลูกหญ้าชิกเนล กินนี และฮามาตา จะเหมาะสม ในกรณีการเลี้ยงแกะ ไม่ควรใช้หญ้ารูซี เพราะมีสารพิษจากเชื้อราบางชนิดซึ่ง แกะแพ้มาก หรือการเลี้ยงสุกร ไม่ควรใช้ใบกระถินเลี้ยง เพราะจะทำให้การผสมพันธุ์ผลิตรูไม่ดีเท่าที่ควร เมื่อเลือกพันธุ์ได้แล้ว ต่อไปเกษตรกรก็ต้องเตรียมดิน เตรียมเมล็ดพันธุ์ และลงมือปลูก รวมทั้งดูแลรักษา เพื่อให้ได้ผลผลิตผลอย่างเต็มที่ ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

การเตรียมดิน

เนื่องจากพืชอาหารสัตว์ต้องการแสงแดดในการเจริญเติบโต ดังนั้นในแปลงปลูกหญ้า จำเป็นต้องไถน ตัดต้นไม้ออกให้มากที่สุด แต่ควรเหลือต้นไม้ใหญ่ไว้เป็นร่มเงาแก่สัตว์ด้วย ประมาณ ๑ ต้น ต่อพื้นที่ ๕ ไร่ เมื่อไถนแล้ว จะต้องเก็บเศษเศษไม้ให้หมด มิฉะนั้นเศษไม้จะทำให้อุปกรณ์การไถปลูกหญ้าเสียหาย หลังจากไถนตัดต้นไม้ออกแล้ว จะต้องไถและพรวนย่อยดินให้ละเอียด เพื่อให้เมล็ดหญ้าฝังตัวลงในดินได้สะดวก เมล็ดหญ้าบางพันธุ์ มีขนาดเล็ก ก้อนดินที่โตมากจะทับถมเมล็ดหญ้าลึกเกินไป ทำให้เมล็ดเน่าเสียหายได้ นอกจากนี้ การไถยังเป็นการทำลายวัชพืชอีกด้วย การไถพรวนดินควรไถในช่วงต้นฤดูฝน เพราะดินไม่ชื้นมากเกินไป ฝนชุก จะทำให้เนื้อดินเสีย เป็นหลุมเป็นบ่อ และจับตัวแข็ง ไม่เหมาะกับการงอกของเมล็ดหญ้า

พื้นที่ที่เป็นที่ลาดเขา ควรไถตามแนวขวางของที่ลาดเขา เพื่อป้องกันฝนชะล้างดิน

ในกรณีพื้นที่ทุ่งหญ้ามีขนาดเล็ก เกษตรกรใช้โคหรือกระบือไถเตรียมดิน แต่ปัจจุบันมีฟาร์มเลี้ยงโคขนาดใหญ่เกิดขึ้นมาก จึงต้องใช้เครื่องจักร ประกอบด้วยรถแทรกเตอร์ จานไถ และจานพรวน ค่าจ้างไถเตรียมด้วยเครื่องจักร ใน พ.ศ.๒๕๓๒ ประมาณไร่ละ ๒๕๐ บาท โดยไถ ๒ ครั้ง

